

Trojanův mlýn připomíná Sováka, Horníčka, Alše.

(Převzato z Novinky.cz se souhlasem autora.)

V Trojanově mlýně v Únětickém údolí na severním okraji Prahy, hned vedle cesty, po níž mířili z Levého Hradce na Hradčany a na Vyšehrad první Přemyslovci, se kdysi natáčel televizní seriál *Byli jednou dva písaři*. Pobýval v něm i Mikoláš Aleš. Letos v květnu byl mlýn pocházející z poloviny 12. století ministerstvem kultury prohlášen za kulturní památku.

Jiří Karel u krbu Trojanova mlýna, kde sedávali herci i štáb seriálu *Byli jednou dva písaři*.

FOTO: PRÁVO/František Cinger
sobota 22. listopadu 2003, 11:53

"Mám z toho samozřejmě radost, je to důkaz toho, jaký význam v českých dějinách mlýnu náleží," řekl Právu jeho spoluvlastník Jiří Karel, který nejraději vzpomíná na populární seriál Jaroslava Dietla. Diváci mu podle výkonů Jiřího Sováka a Miroslava Horníčka říkají Bouvard a Pécuchet. Příběh Gustave Flauberta o dvou rozkošných podivínech, kteří utekli z Paříže na venkov, kde zažívají nejrůznější dobrodružství, natočil počátkem sedmdesátých let režisér Ján Roháč. Nedávno šel s úspěchem na ČT. Nemohou na něj zapomenout diváci, herci, ani Jiří Karel, který tehdy na svém mlýně hostil herce a televizní štáb.

Porozumění u krbu

"Tady u krbu se sedávalo po natáčení. Jiří Sovák perlil humorem, pan Horníček si v ničem nezadal. Bylo vidět, že si rozumějí na mrknutí oka," vrací se Jiří Karel do chvil, které v něm vyvolávají pocit štěstí i po třiceti letech. Odskočí "obstarat" krávu. Málokdo by mu hádal sedmasedmdesát let. "Tehdy jsem měl celé stádo, které jsem musel občas honit po okolí, když se mi zaběhlo. Teď už na to nejsou síly, ale bez dobytka člověk nemůže být. Péče o něj dává životu přirozený rytmus," dodává.

"Byly to krásné chvíle a nejenom při natáčení," říká mi v nádherné zahradě kolem dvou spojených domů, kde se mi zdá, že se každou chvíli objeví nějaká postava ze seriálu. Změnil se jen rybník, který před dávnými lety přiváděl vodu na mlýnské kolo. Na místě, kde bývala vodní hladina, roste bujná zeleň, rákos. Rybník byl také svědkem tragédie, kdy v něm během natáčení tragicky zahynul Jan Horníček, hercův syn. Jeho památku připomíná ve stínu stromů železný kříž.

Alšův pokojík i výčep

Sovák s Horníčkem se pohybovali v historickém prostředí, na které je pan Karel právem hrdý. První zmínka o statku zvaném později Trojanův mlýn totiž pochází z první poloviny 12. století. Kronika

praví, že "kanovník Zbyhněv založil 1125 až 1140 v Úněticích dva mlýny". Anály také říkají, že v roce 1706 vlastnil mlýn Jiří Vodička, to už měl dvě mlýnská kola. Zasloužili se o to koncem 17. století jeho předchůdci, benediktini z pražských Emauz.

Majitel mlýna byl tehdy povinen ročně semlít pro statek 52 strychů obilí, což byly velké pytle, každý o váze 94 kg. Za to mu připadl odpad při semletí a z každé várky piva, které se na statku vařilo, půl bečky. Mlýn totiž připravoval ječmen pro slad. V letech 1730 až 1857 patřil mlýn rodině Trojanů a jejich jméno si udržel dodneška.

"Jedné místnosti se tu říká Alšův pokojík," ukazuje mi Jiří Karel, kde dnes bydlí. "Traduje se, že v něm přespával Mikoláš Aleš, když sešel do údolí z Brandejsova statku, kde tehdy pobýval." Dnes jsou už všechny budovy na území městské části Praha - Suchdol.

"V mlýně byl totiž výčep piva, které měl Aleš rád. Do blízkého okolí také vycházel za inspirací. Jen si vezměte, kousek odtud je Žalov, který známe z jeho lunet," říká Jiří Karel. Ctitel umění, který za život shromáždil pěknou sbírku grafik, obrazů i plastik. Vojtěch Hynais, Jan Zrzavý, Karel Svoboda, kterou ocenil odborník Národní galerie.

Aleš přišel na suchdolský statek Alexandra Brandejse na konci listopadu 1877 a vydržel tam až do jara 1879. Brandejse absolvoval vyšší umělecko průmyslovou školu, kde se poznal mj. s Františkem Ženíškem. Na jeho statku potom Aleš chystal návrhy lunet pro Národní divadlo, které pak maloval právě jeho starší přítel Ženíšek. Kolem Trojanova mlýna chodil Aleš do nedalekých Roztok (dnes u Prahy), kde byla tehdy pošta. Dochovaly se dopisy, v nichž se durdí, že musí jít do Roztok pro manželčiny listy.

Kouzlo přírody

Unětické údolí je jen kousek od vykopávek, s nimiž po roce 1880 začal vášnivý archeolog, roztocký lékař Čeněk Ryzner. Objevil tehdy pohřebiště 71 hrobů, které bylo součástí kultury doby bronzové, které se podle naleziště říká únětická. Datuje se do let 1900 až 1500 př. n. l. Únětice i areál Kozích hřbetů tvoří působivou kulisu.

Trojanův mlýn není v údolí jediný, dochoval se i tzv. Tůmův i Spálený mlýn. Vše je v krásném prostředí přírodní rezervace nazvané Údolí Unětického potoka. Lidé, kteří tu bydlí, chtějí zachovat prostředí i vytvořené tradice. Proto se obrátili na ministerstvo kultury s iniciativou, aby byl mlýn zapsán do seznamu nemovitých památek. Český svaz ochránců přírody Natix vypracoval pro magistrát hlavního města Prahy plán péče pro tuto přírodní rezervaci na období 2001 až 2010.

Tradiční hospodaření

Právě na loukách u Trojanova mlýna je podle něho zachováno tradiční hospodaření a květnaté kulturní louky. Vlivem absence údržby se však s posledních letech rozšířily rákosové porosty, objevil se dokonce nebezpečný bolševník velkolepý. Nálet olší a vrbin na málo sečené louky také nic dobrého nevěští.

Návrh není zaslepený, počítá nejen s ochranou, ale i se zdokonalením sítě cest pro návštěvníky, aby si veřejnost mohla užít přírodní kouzlo míst, které zná také z televizní obrazovky. Zkrátka Trojanův mlýn není jen místem historických a kulturních tradic, ale má kolem sebe lidi, kteří se zasazují o jeho budoucnost.

František Cinger, Právo, 2003